

kan påtale fejl og forsømmelser, men ikke kan træffe en ny afgørelse, har klageinstanserne i reglen også myndighed til at træffe en ny afgørelse.

Yderligere er det kommunale styre i særlig grad under offentlighedens indseende. Praktisk talt alle større og mange mindre sager kommer offentligt frem i kommunalbestyrelsen, og den interesserede offentlighed vil derhos i vidt omfang gennem pressen og på anden måde være orienteret om kommunale forhold. Kommunens beboere vil gennem kontakt med kommunalbestyrelsesmedlemmer eller gennem pressen have nem adgang til at øve kritik over for den kommunale administration såvel i sager af almindelig karakter som i konkrete sager.

Endelig må det nævnes, at ombudsmanden allerede efter de gældende bestemmelser i vidt omfang rent faktisk har indseende med, at kommunale opgaver røgtes forsvarligt, nemlig gennem behandlingen af sager, hvori statsmyndigheder optræder som tilsynsførende eller som klageinstans i forhold til kommunale myndigheder. Ombudsmanden anfører ganske vist i sin fornævnte skrivelse, at det i nogle tilfælde har vist sig utilfredsstillende, at han kun har kunnet tage stilling til den overordnede statsmyndigheds afgørelse, men ikke til den kommunale myndigheds afgørelse eller behandling af sagen. Hertil bemærkes imidlertid, at ombudsmanden, selv om han formelt mangler hjemmel til en egentlig indskriden over for de kommunale myndigheder, dog i reglen gennem sin redegørelse for en sags forløb vil kunne vise sit syn på de kommunale leds optræden og derved i realiteten tage stilling til disse myndigheders behandling af sagen. Man fremhæver, at ombudsmanden allerede efter de gældende bestemmelser har adgang til af egen drift at optage sager, hvori statsmyndigheder har taget stilling til kommunale afgørelser, ligesom ombudsmanden, når han modtager klager i kommunale spørgsmål, kan henvise klageren til at benytte den sædvanlige klagevej og derefter, når klagen samt dens afgørelse foreligger, selv kan tage sig af sagen, hvis han skønner det for nødvendent.

I sit fornævnte foredrag omtalte folketingets ombudsmand indenrigsministeriets virksomhed som tilsynsførende og responderende og nævnte en udtalelse herom i

professor Ernst Andersens doktordisputats, hvori det hedder, at det må siges at være i nøje overensstemmelse med de bedste sider af den danske folkekarakter, når indenrigsministeriet og amtsrådene stedse har anset det som en hovedopgave at yde kommunalbestyrelserne vejledning i forvaltningen. Ombudsmanden udtalte i tilknytning hertil, at et ombudsmandstilsyn med kommunerne således ikke vil betyde et brud med en hidtil fulgt linje, men vil kunne føje sig harmonisk til en allerede gældende ordening. Dette ræsonnements rigtighed kan de kommunale organisationer på ingen måde anerkende. De kommunale tilsynsmyndigheders virkeform har gennem tiderne været tilrettelagt med henblik på i videst muligt omfang at gøre førelsen af klagesager unødvendig, idet man gennem den responderende virksomhed søger at bidrage til, at kommunerne træffer fornuftige og rigtige afgørelser, og iøvrigt, hvis man under sagernes behandling bliver opmærksom på fejl eller urimeligheder, søger dem afhjulpet eller afbødet i mindelighed. Ombudsmandens virksomhed forudsætter derimod en klageprocedure. Selv om man med ombudsmanden må være enig i, at det, hvis der indførtes ombudsmandstilsyn med kommunerne, ville være nødvendigt, at eventuelle klager måtte henvises til først at gå den normale klagevej, inden de gik til ombudsmanden, finder man anledning til stærkt at understrege, at lovgivningsmagten ved på denne måde at pege på og akcentuere betydningen af at følge de formelle klageveje vil give udviklingen et skub i retning af en klagementalitet, der — medens den i Sverige er tilvant — i Danmark måtte føles som noget uønsket. Medens det således i Sverige anses for en selvfølge, at enhver, der ikke er tilfredse med en administrativ afgørelse, må klage, og det anses for helt i sin orden, at den, der ikke klager, mister sin ret, vil i Danmark den besindige og forstandige borger lægge en ikke ringe vægt på at undgå at sætte sagen på spidsen gennem en formel klage. Mod en udvikling, der fører bort fra denne grundindstilling, mener man at burde advare.

3) Forslaget om en udvidelse af ombudsmandens tilsyn til kommunerne motiveres undertiden med, at mange opgaver, der varetages af kommunerne, i virkeligheden er statslige, og at det derfor er inkonsekvent,